

Training Gebiedsprocessen

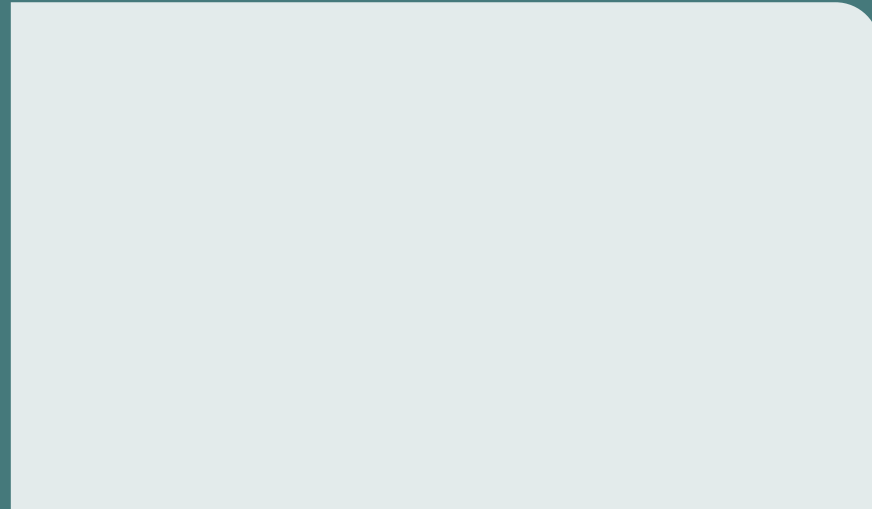
Wing & Biodiversity in Business | dag 3 | 7 maart 2025

Programma dag 3

- 9.30u Welkom en landen
- 10.00u Introductie ontwerpend denken (Jannemarie de Jonge/ Frank Stroeken)
- 10.20u In 4 groepen: Ruimtelijk notuleren; gebied van de praktijkopdracht
- 11.00u Intermezzo Frank Stroeken: tijd en ruimte
- 11.20u groepen: tijdlijn en waarden
- 12.00u Intermezzo Jannemarie: het landschap begrijpen
- 12.30u Lunch en aansluitend rondwandeling en toelichting 't Paradijs**
- 13.30u groepen: lagenbenadering en krachtenveld; scenario's
- 15.15u Posterpresentaties per groep
- 15.45u Reflectie door Marijn van Asseldonk (perspectief brede welvaart)
- 16.15u ruimte voor gesprek over inzichten, leervragen, praktijkopdracht, tips en tops
- 17.00u afsluiten

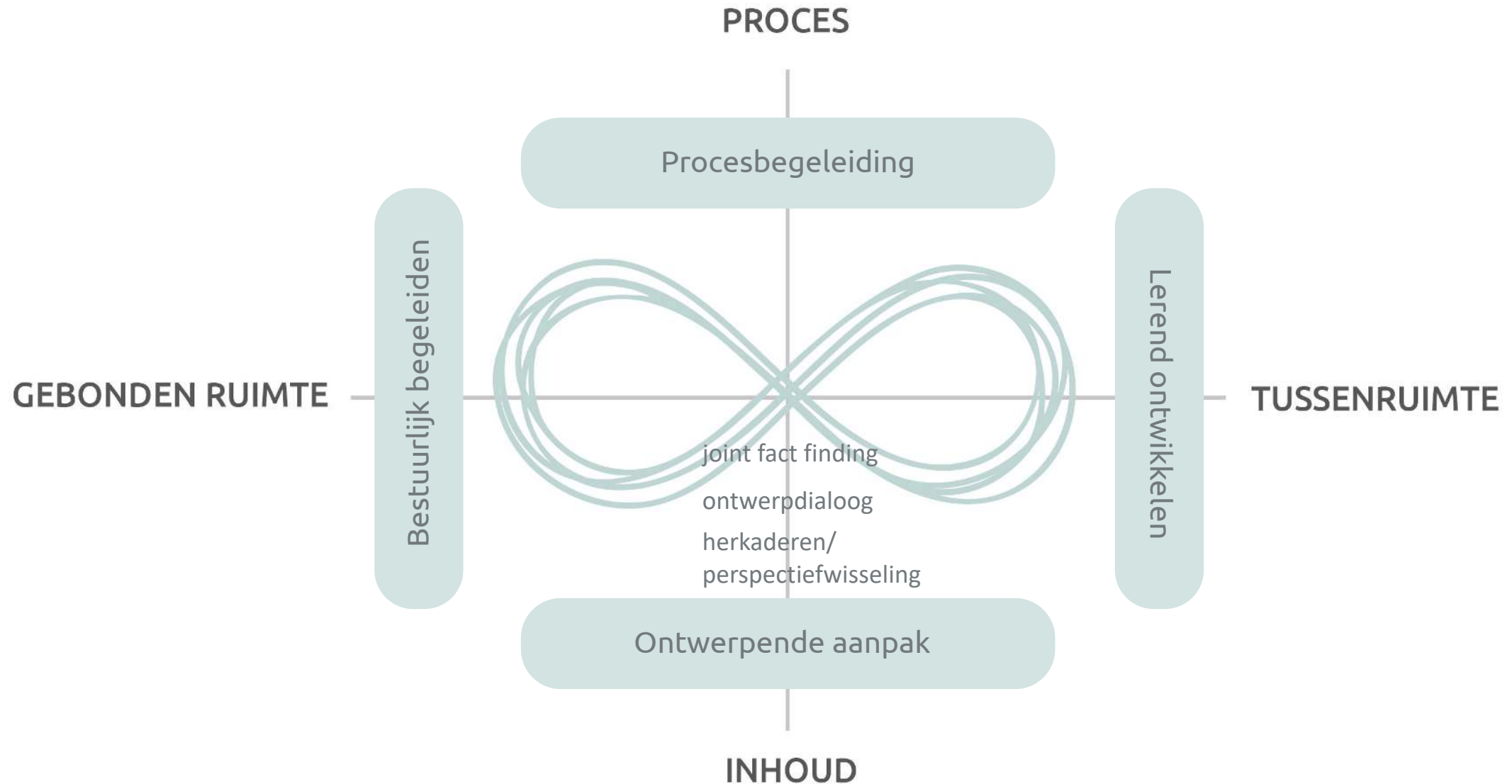
Welkom & Landen

Introductie op ontwerpdenken

Kerncompetenties gebiedsprocessen

Wat is ontwerpkracht?

‘Ontwerpkracht’ staat voor de expertise om met complexe vraagstukken, zoals die zich nu in het landelijk gebied voordoet, om te gaan.

Een ontwerpende aanpak en ontwerpend denken is een (lerend) proces van voorstellen doen, toetsen, uitproberen en verbeteren.

- Niet lineair maar cyclisch en door verschillende schaalniveaus heen.
- Analyse én verbeelding; tekenen én rekenen
- Kennis en belangen worden in de ontwerpende dialoog voortdurend geïntegreerd; daarmee is de ontwerpende aanpak ook een vorm van gelijkwaardige samenwerking.

Frank Stroeken

93 Onderzoek LNV
96 Holland Railconsult
00 Royal Haskoning
08 Terra Incognita
18 Wing

Frank Stroeken

“Ik werk aan het landschap,
waarin zichtbaar is hoe
mensen en natuurlijke
processen met elkaar
samenwerken”

Frank Stroeken

Vrijetijdslandschappen massatoerisme in natuurgebieden *kwadrateitskader dijkversterking*

regionale visie zorglandbouw *windenergielandschappen* Masterplan

Veluwezoom Handreiking ruimtelijke kwaliteit Rijn en Waal **Recreatie en toerisme**

visie **Groene Hart**. *Structuurvisie Amstelveen* **Glastuinbouwlandschap** **Water in Twente**

2050 Toekomstscenario's Overijssel **Dementie in natuurgebieden** *Boom in Overijssel*

Droomdemolenpolder **Natuurmonumenten in beeld** *Toekomstscenarios ZHPLG*

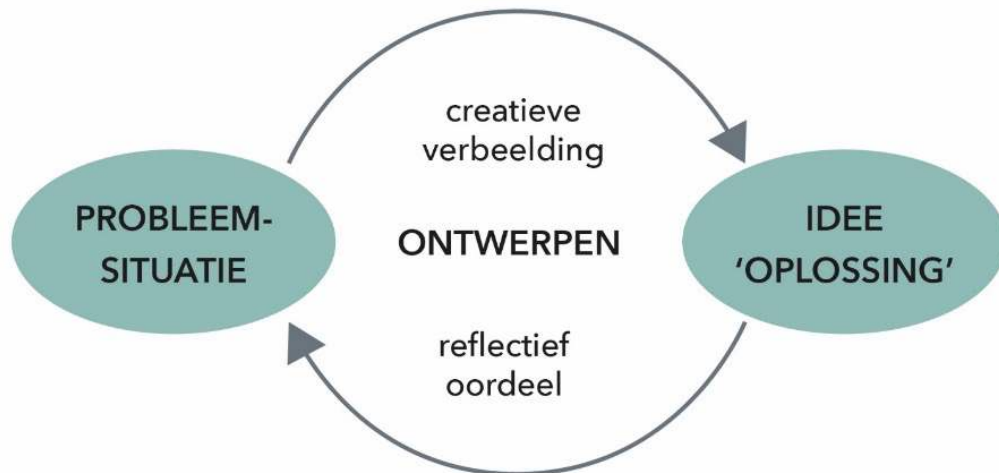
KrugerpakNL Strategische visie Oostflakkee *Oppolderen*. **Perspectief zonneparken**

Het ruimtelijk ontwerpproces

Visualiseren, interpreteren, terugredeneren

- Trial and error
- Vroegtijdig meningen en keuzen visualiseren en concretiseren
- *Vooruit visualiseren* en terug redeneren. Verbeelden en oordelen.

Meer organische structuren in de leefomgeving, stel ik voor

Het ruimtelijk ontwerpproces

Visualiseren, interpreteren, terug redeneren

Spaghetti

Wat zie je voor je?

Het ruimtelijk ontwerpproces

Visualiseren, interpreteren, terug redeneren

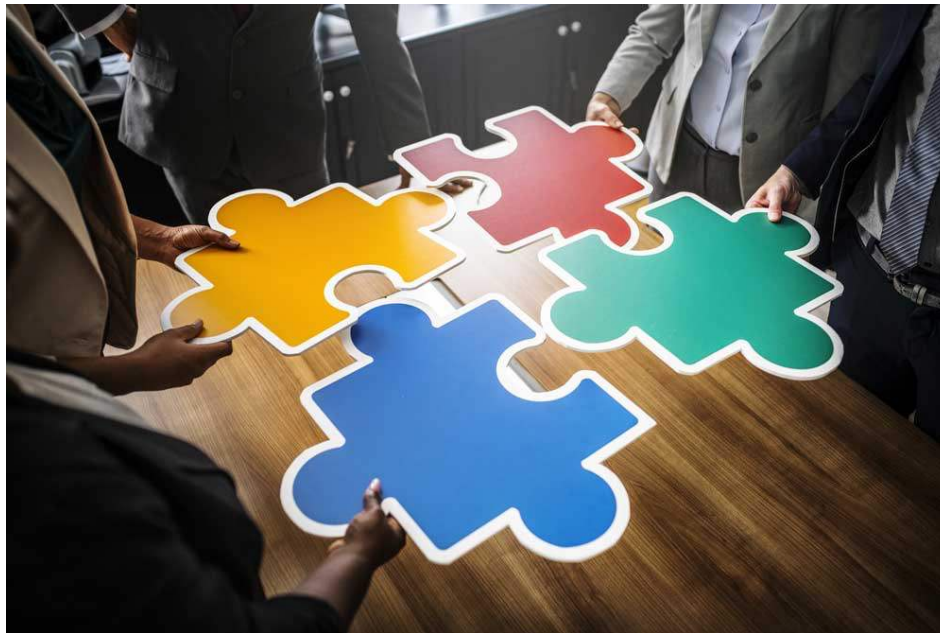

Het ruimtelijk ontwerpproces

Ruimtelijke kwaliteit als balans tussen doelen.

Doel is ruimtelijke kwaliteit → creatief denken tussen hoofd en hart

→ verbinden van waarden, doelen en kennisdomeinen

Het ruimtelijk ontwerpproces

Ontwerpend denken is meer dan verbeelding

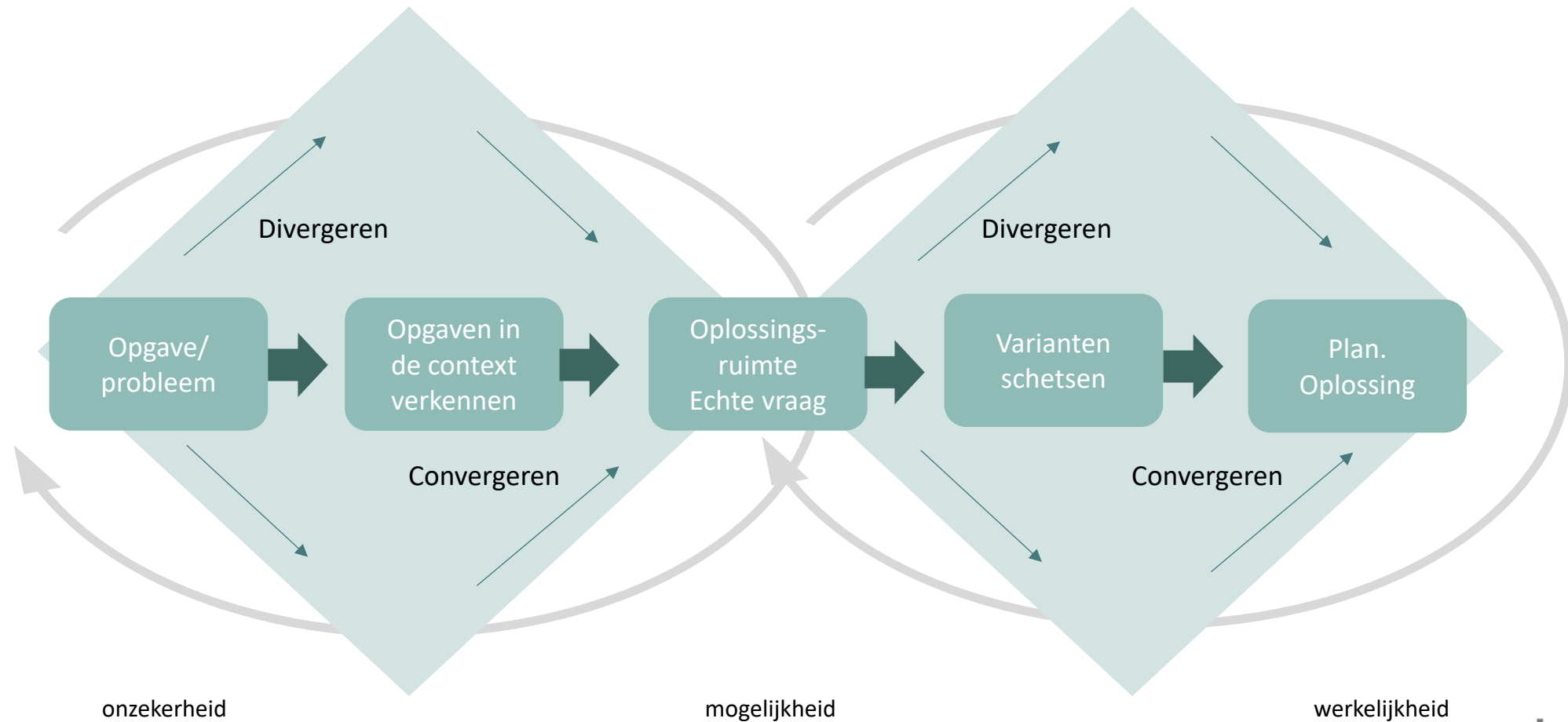
Doel: niet alleen oplossen van vraagstuk, maar ook hoe daar naartoe te werken:

- Onderzoeken en definiëren van de opgave
- Verbinden van belanghebbenden en gedeeld doel vinden
- Verkennen en verbeelden van de mogelijke toekomst

Oftewel ontwerpen is een creatief proces en een keuzeprocess

Ruimtelijk ontwerpproces

Een specifieke vorm van design thinking

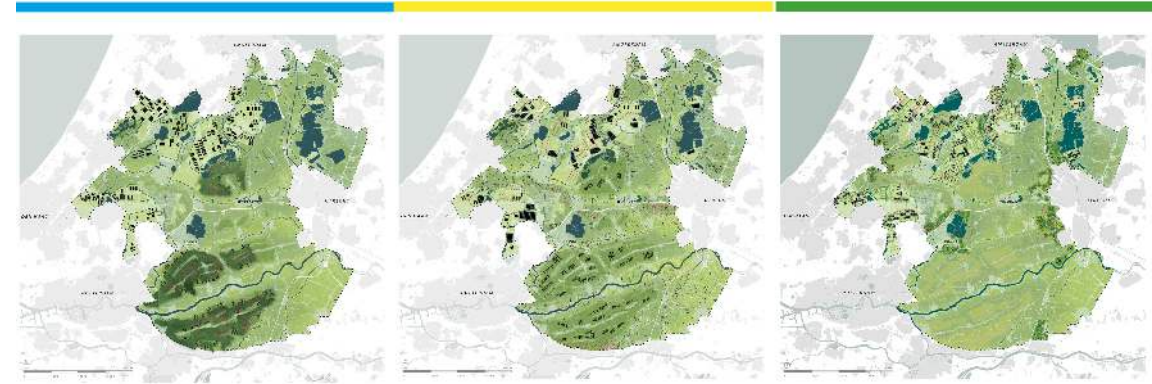
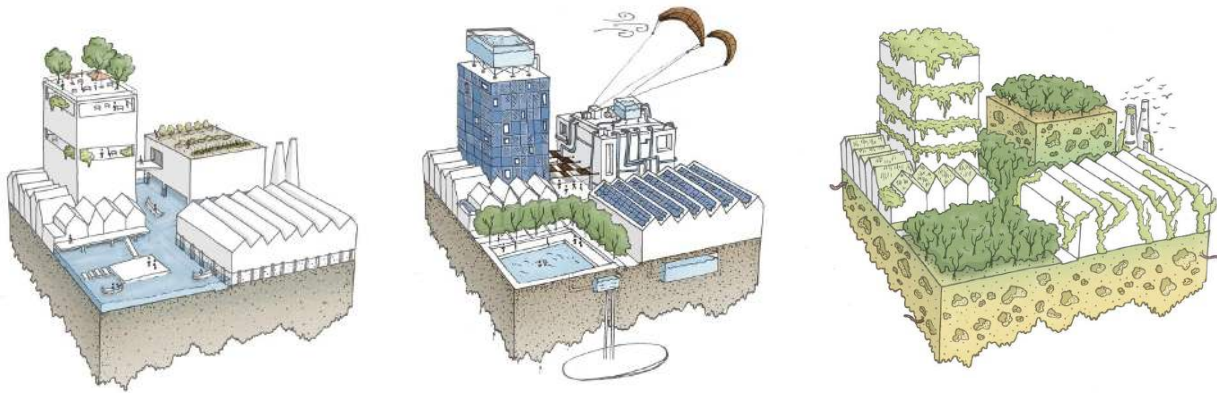

onzekerheid

mogelijkheid

werkelijkheid

Voorbeelden varianten

Robuuste polders in het Groene Hart

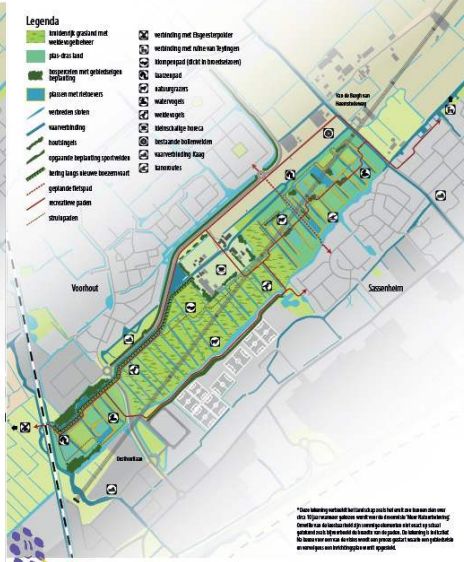
Gemengd palet door het Groene Hart

Stevige randen langs het Groene Hart

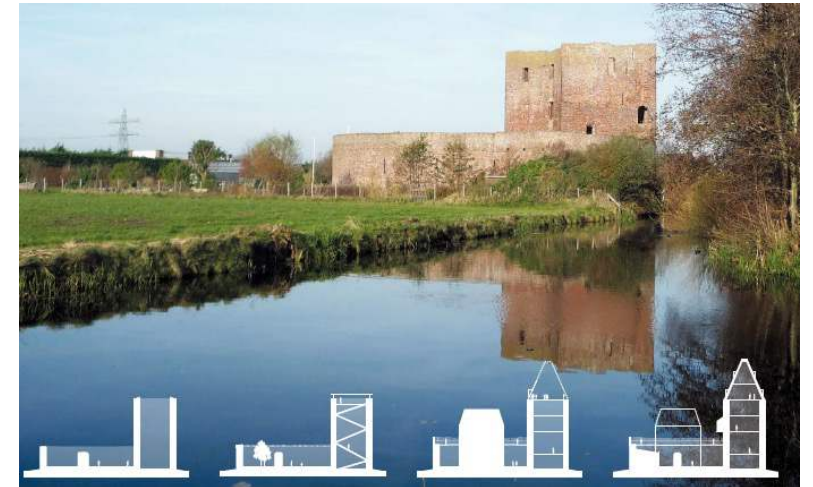
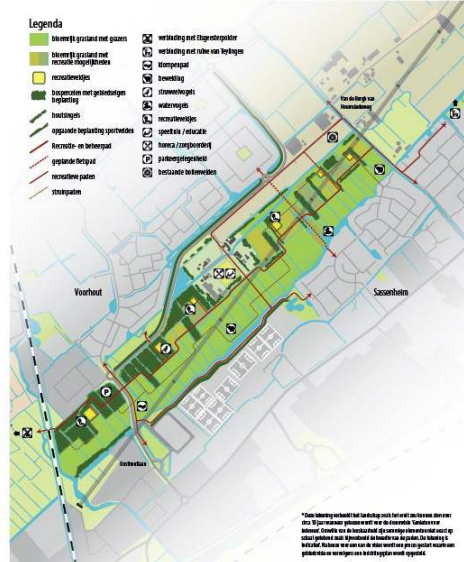
Droomvisie Behoud +++ Toekomst schets

Droomvisie Meer Natuurbeleving Toekomst schets

Droomvisie Genieten voor iedereen Toekomst schets

Groepswerk dag 3

RUIMTELIJKE OPGAVE PRAKTIJKOPDRACHT IN GEBIED

(Doel = toekomstbestendige ontwikkeling van het gebied; inbrenger geeft een beknopte beschrijving van de opgave, noteer hieronder)

RUIMTELIJK NOTULEREN

1. Inbrenger geeft toelichting op het gebied. Teken en schrijf hierbij zoveel mogelijk direct op de topografische kaart. Gebruik lijnen, pijlen, vlekken, symbolen, woorden etc.
2. Ieder stelt vragen of geeft aanvullingen vanuit eigen discipline. Voeg informatie toe op de kaart
3. Reflecteer op de opbrengst: missen jullie belangrijke kennis? Waar kan je die ophalen?

TIJDLIJN EN WAARDEN

1. Vul de tijdlijn gezamenlijk in door per tijdvak (1850, 1950, nu) inzichten uit het huiswerk te combineren
2. Kijk vooruit naar 2070. Welke trefwoorden zetten jullie bij gebruikswaarde, belevingswaarde en toekomstwaarde als we de doelen voor klimaat, circulaire economie, biodiversiteit hebben gehaald?

LAGENBENADERING

Bestudeer de gebiedsinformatie; gebruik de inzichten om met trefwoorden of tekening/ schema de verschillende lagen te typeren, onderverdeeld naar gebruik, beleving en toekomst.

KRACHTENVELD IN BEELD

1. Schrijf in de diagonaal de belangrijkste stakeholders met hun belangen. Denk ook aan belangen die zelf weinig/ geen stem hebben
2. Geef zo veel mogelijk op de kaart aan waar welke belangen vooral spelen
3. Spoor de kenmerken op de spanningen opleveren of juist goed samen kunnen gaan

TWEE CONTRASTERENDE SCENARIO'S

Bekijk de oogst en kies twee verschillende ruimtelijke koersen om de doelen voor 2050 te behalen. Bedenk een **prikkelende titel** en maak een **collage** per scenario

COLLAGE 2050; Titel:

COLLAGE 2050; Titel:

AANGESCHERPTE GEBIEDSOPGAVE op basis van *joint fact finding* met de groep

Proeverij 1 Ruimtelijk notuleren

“Met verbeelding en een integrale benadering krijg je sneller grip op het gebied en ben je in staat concreter het gesprek te voeren over de opgaven en de toekomst.”

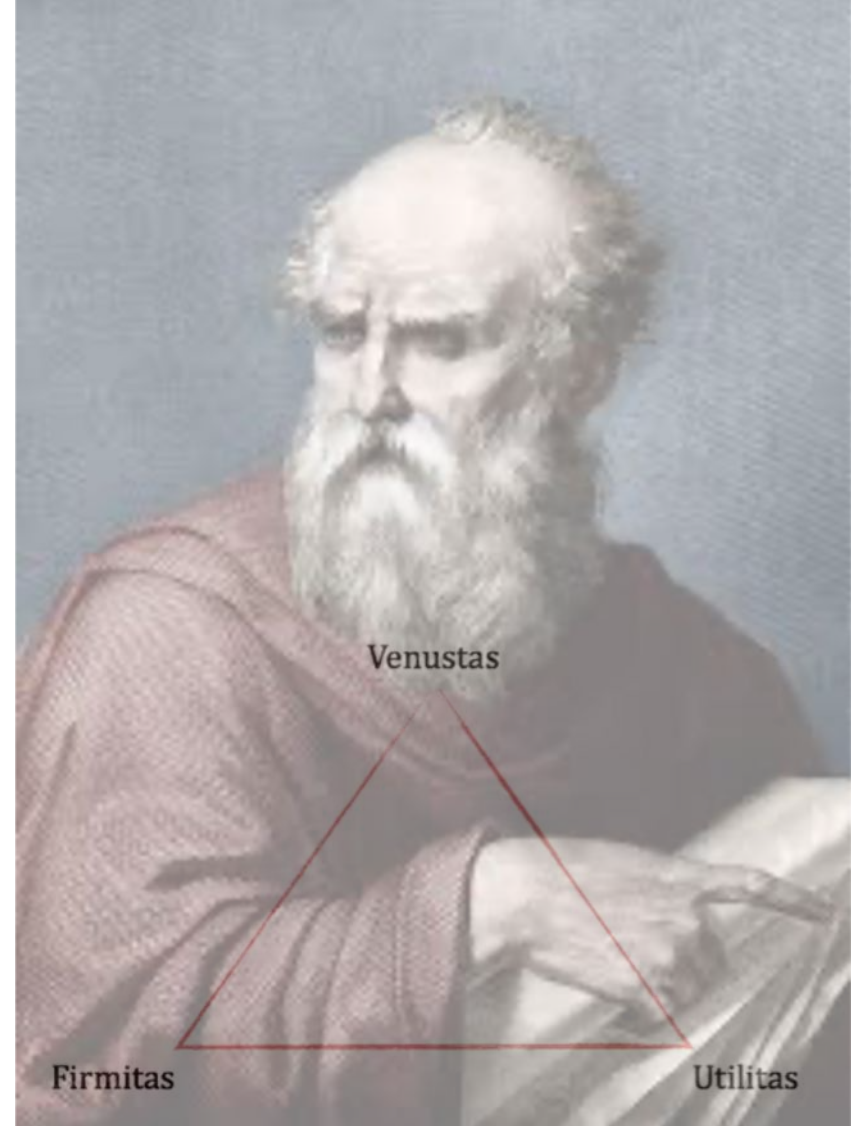
Het ruimtelijk ontwerpproces

Ruimtelijke kwaliteit als balans tussen doelen.

Doel is **ruimtelijke kwaliteit**.

En dat is op (op z'n minst) drievoudig:

- Gebruikswaarde (economie, welvaart)
- Toekomstwaarde (duurzaamheid)
- Belevingswaarde (esthetiek, welzijn)

Vitruvius (60 voor Chr)

Het ruimtelijk ontwerpproces

Ruimtelijke kwaliteit als balans tussen doelen.

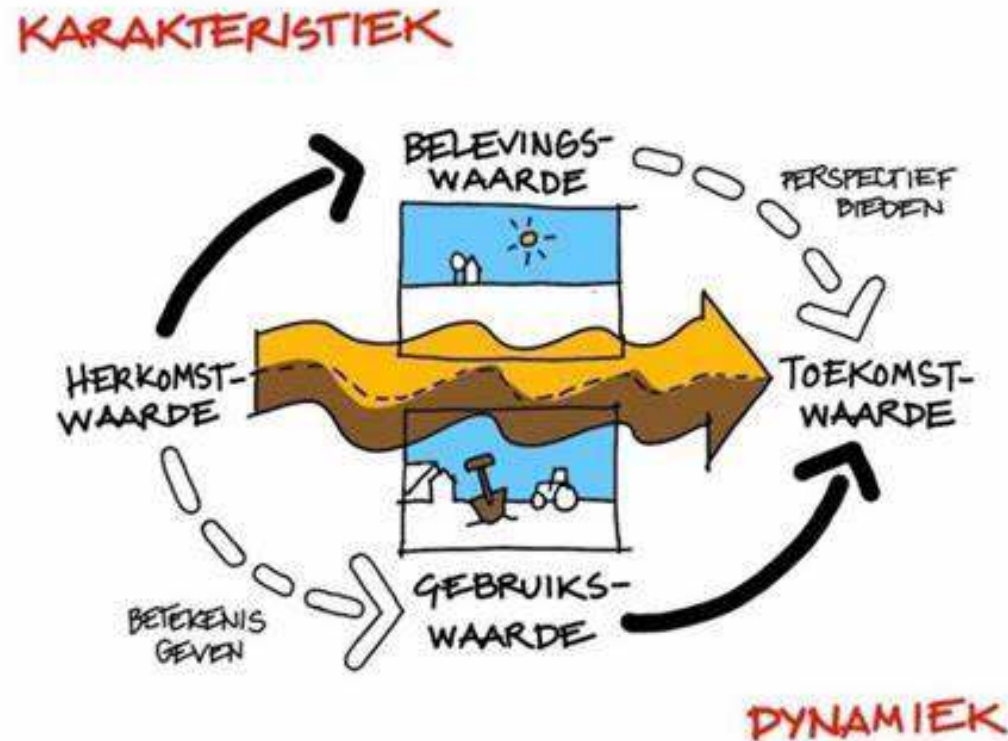
Niet 1 oplossing!

Het ruimtelijk ontwerpproces

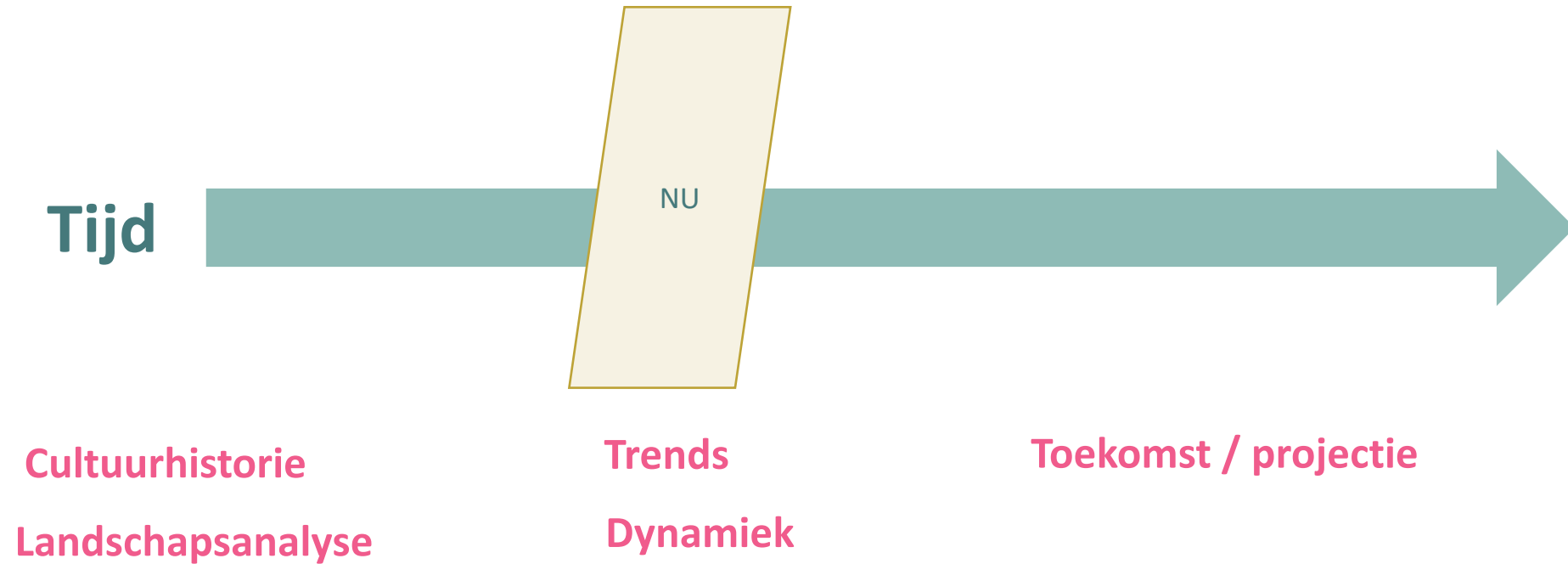
Ruimtelijke kwaliteit als balans tussen doelen. En in tijd.

Ruimtelijke kwaliteit zit ook in verbinding tussen (waarden van) het verleden en toekomst

Tijd

Vanuit verandering en continuïteit waarden benoemen

1900

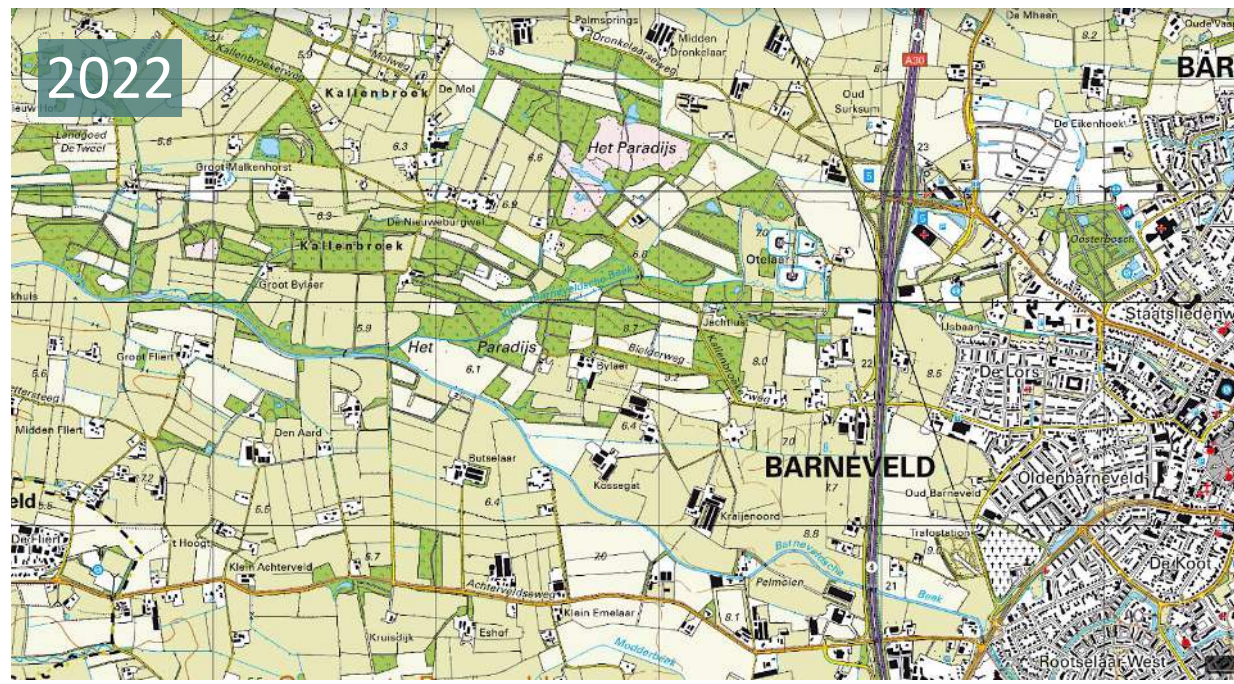
1980

1940

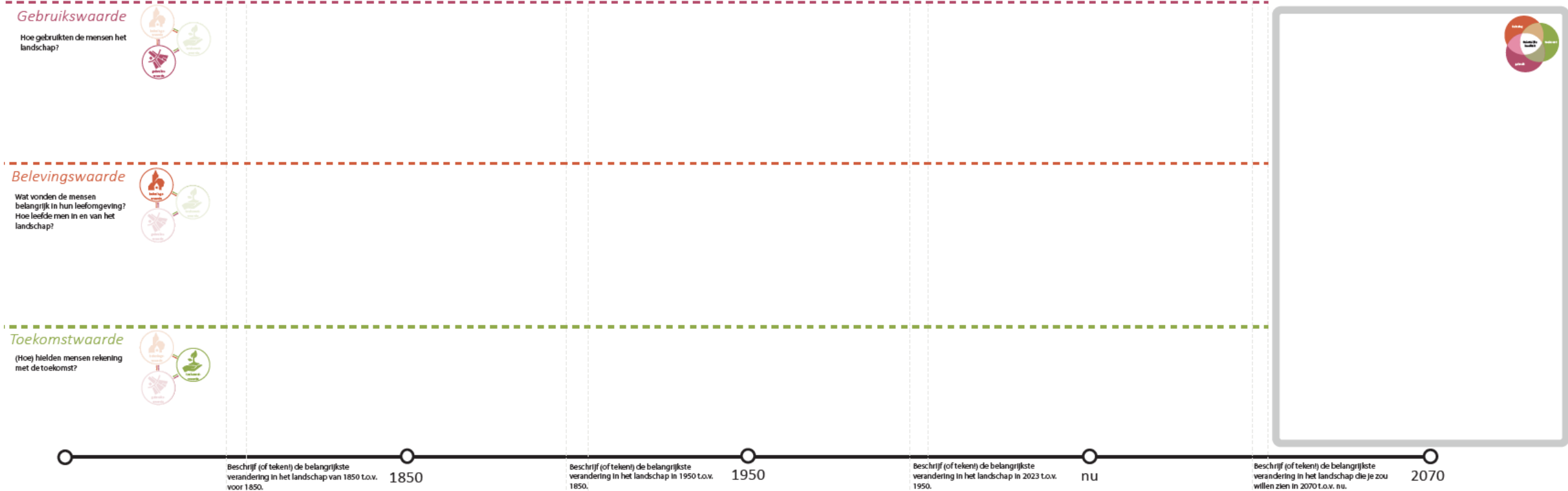

2022

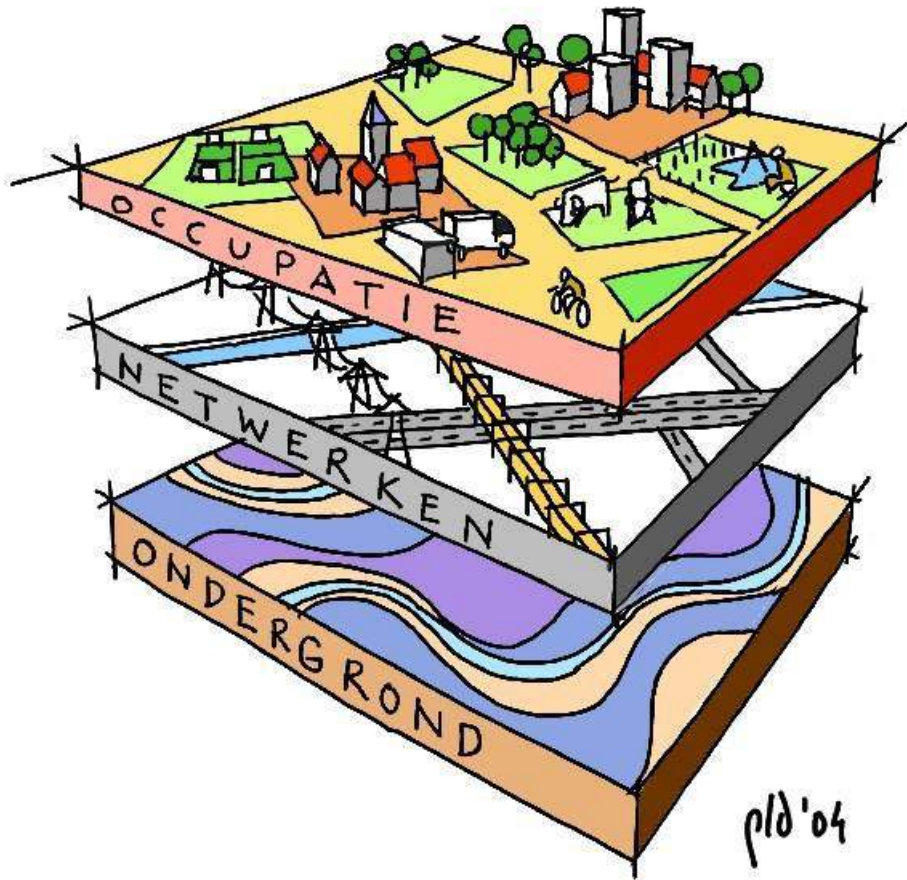
Proeverij 2 Tijdlijn en waarden

Topotijdreis.nl

Het landschap begrijpen

Lagenbenadering

Ondergrond = levend systeem
= voorwaarden scheppend
= voorwaarden stellend
‘Rekening houden met water en bodem’

Ontwerp principes vanuit natuurlijke processen

Veerkracht

Symbiose

Adaptatie

Kringloop

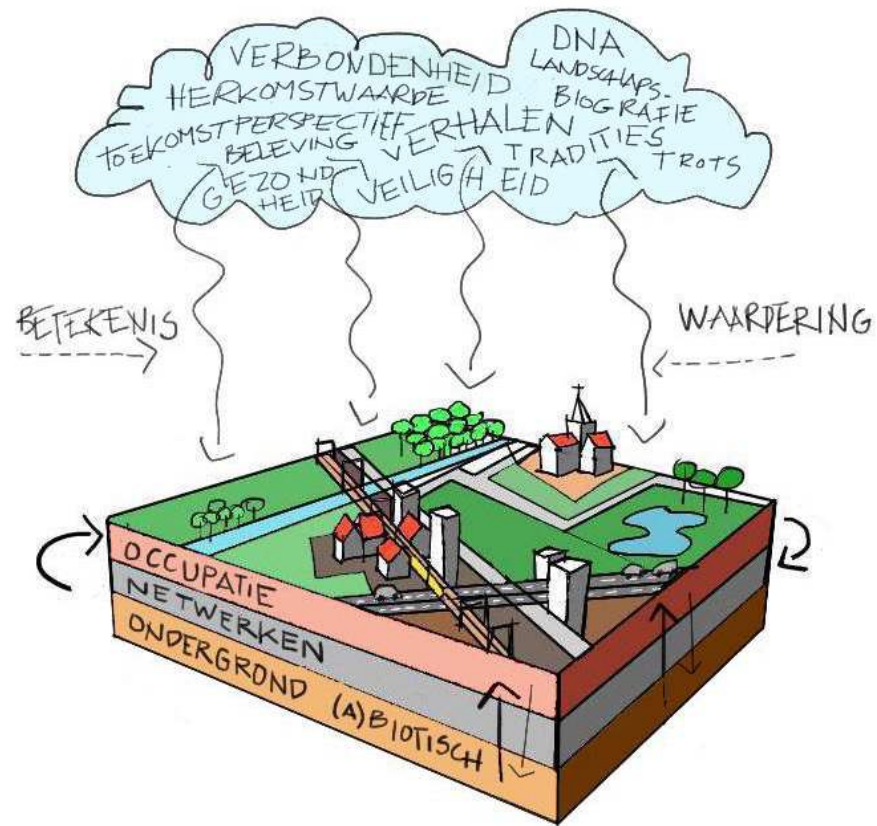
Landschap is behalve een fysiek systeem ook een sociaal systeem

- Samenleving is pluriform
- Dialoog nodig over kwaliteit leefomgeving

Het brede welvaartsmodel van Het PON & Telos.

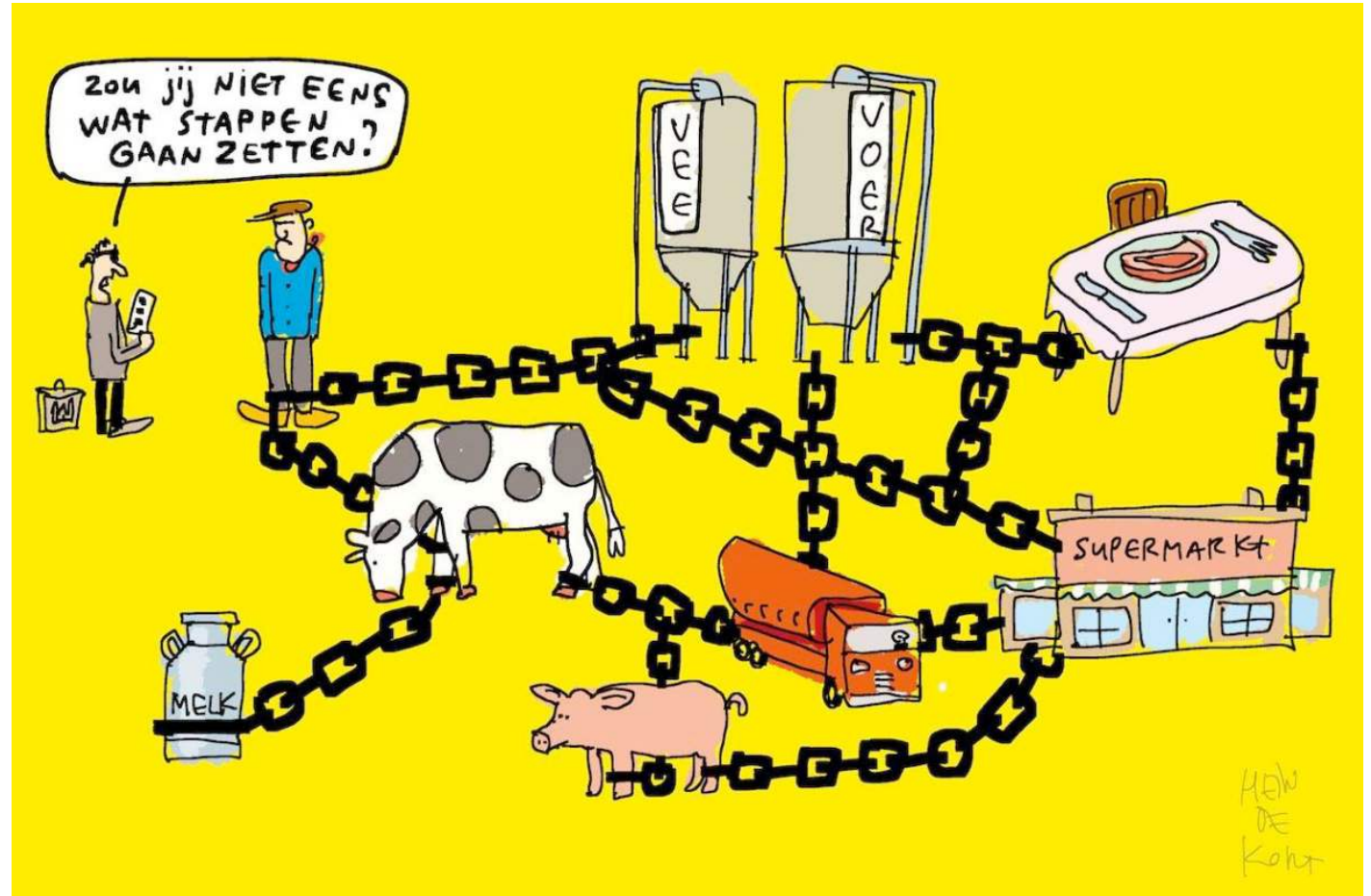
'Verrijkte' Lagenbenadering (1)

ontwerp dialoog

- Waarden en belangen
- Fysieke systeem

Landschap is behalve een fysiek en sociaal systeem ook een 'institutioneel' systeem

Verrijkte lagenbenadering (2)

Behoeftte aan nieuwe sturingsprincipes en instrumenten

‘stuurlaag’: o.a. omgevingswet, samenwerkingsarrangementen, pacht, landinrichting etc

Toolbox ontwerpende aanpak

Crash course

- Concretiseren en verbeelden
- Het ontwerp proces: design thinking
- Bewegen door de tijd, bewegen door schaalniveaus
- Waarden benoemen en met elkaar in verband brengen
- Lagenbenadering
- Varianten / scenario's opstellen als hulpmiddel voor dialoog en onderzoek

Varianten opstellen

Doel: het denken oprekken, dialoog over waarden voeren
Vanuit waarden, functies, extremen etc

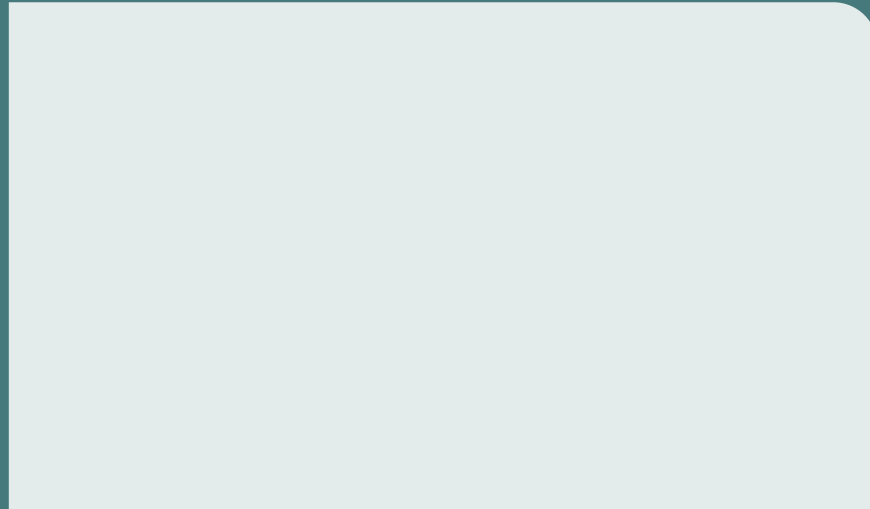
Proeverij 3 lagenbenadering, krachtenveld, scenario's

1. Verdeel de groep over a) lagenbenadering en b) krachtenveld
2. Deel kort de inzichten en bepaal twee contrasterende scenario's
3. Verdeel weer in 2 groepen om collage en prikkelende titel uit te werken
4. Bespreek met elkaar hoe je nu tegen de praktijkopdracht aankijkt en noteer dat op de presentatie poster

Presentatie: ca 5 minuten (spreek af wie)

Posterpresentaties

Reflectie Marijn

**Leervragen opschrijven en
bijwerken**

Praktijkopdracht

Evaluatie: tips & tops

